

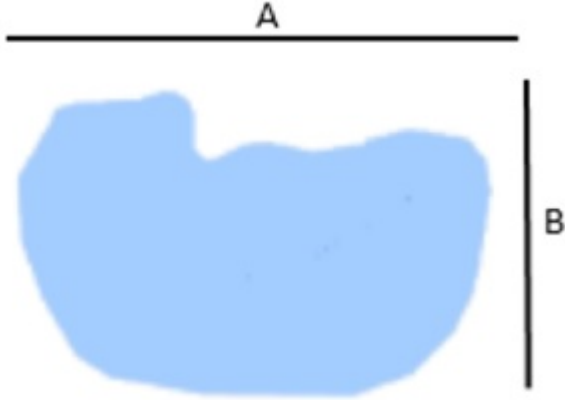
ÇAKIRGÖL'ÜN BİLİNMEYENLERİ...

S. Vedat Karaarslan, Arkeolog- Elektronik Mühendisi (MSc.)

Devletimizin resmi yayın organı olan Türkiye Kültür Envanteri Portaline bakarsanız '**Çakırgöl Turizm Merkezi / Merkez İlçe – Gümüşhane**' olarak, yine devletimizin resmi yayın organına bakarsanız **Gümüşhane il sınırları içinde olmadığına dair yapılan yanlış** bilgiler yanında, doğru olanın 1530 yılı Osmanlı Tahrir Defteri'ne göre ilk adı **Çoraközü** olan günümüzde Gümüşhane Merkez ilçeye bağlı **Çorak Köyü**'ne bağlı **Karahava Yaylası**'nda bulunan bazı yayın organlarında da **Çakır Göl** olarak ayrıık da yazılan, bölgede bulunan bir çağlayanı da barındırmasından esinlenilerek bazen **Çağılgöl** olarak da yazılan ama Gümüşhanelilerin ve yöre insanların çoğunun **Çakırgöl** adı ile bildiği yükseltisi 2543 metre olan şekli ve ölçüleri aşağıdaki resimde gösterilen gözeler, yağmur ve kar suyu ile beslenen bir göldür.

Gölü besleyen kaynaklar **Taşköprü Yaylasının** yakınındaki **Çakırgöl Dağı**'nın zirvelerinden karların eriyerek oluşturduğu küçük kollar halindeki suların bir kısmı Çakırgöl'e gelirken bir kısmı da Sümela Vadisi'ndeki Maçka'da **Coşandere**'yi oluştur ve sonrasında da **Değirmendere**'yi oluşturarak Trabzon'dan Karadeniz'e ulaşır.

Gümüşhane il sınırları içinde bulunan Çakırgöl Dağı'nın suyunun asırlardır Çakırgöl'e akıyor olması ve dağın suyunun Karadeniz ile vuslata ermesi geçirdiği onca değişikliklere rağmen günümüzde de aynı sürede mi Karadeniz'e kavuşur bilinmez ama Trabzon-Gümüşhane yolu da bilindiği üzere Değirmendere Vadisi üzerinden başlar ve ilk tünelin açıldığı 1989 yılından önce 3.5 saat olan ulaşım süresine rağmen günümüzde açılan yeni tünel ile birlikte diğer tünel geçitleri ile birlikte otomobil ile bu sürenin 7 kat daha az süre olan 30 dakika sürer. Böylece Gümüşhane ilimiz, teknolojinin gelişmişliğinin bir ölçüsü olan tünel yapım tekniği ile geçmişte olan tarihsel ve arkeolojik bağlantılarına yönelik yaşanmış ortak bir tarihi olan kadim şehir Trabzon'nun diğer komşu illeri arasında en kısa sürede ulaşılan bir vilayeti haline gelir.

- A: Uzunluğu:172.71 m
- B: Geniřlięi:259.95 m
- Çevresi:912.58 m

ÇAKIRGÖL / GÜMÜŞHANE [1]

Çakırgöl, Torul ilçesinin Zigana mevkiinde bulunan tescilli yapılmış Limni gölünden daha büyük ve Limni Gölü'nden 443 metre daha yüksek rakımlı henüz tescil edilmemiő ve resmi kaynaklara göre **Gümüşhane Orman İőletme Müdürlüęü – Gümüşhane Orman İőletme Őeflięi** denetiminde olan bir göldür. Gölün suyu tatlı olmakla birlikte halen insan etkisi dolayısıyla mesire olarak kullanılma amaçlı olarak göle zarar verilme durumunun bölgede diğer örnekler olarak örneğin **Trabzon'un Çaykara** ilçesindeki heyelan set özellikli bir göl olan ve **Haldizen Deresi** 'nin sularının beslediği **Uzungöl** örneği ele alınarak çok dikkatli olarak doğal işlevselliğinin devam edecek şekilde Çakırgöl'ün bakımı yapılmalıdır.

Çakırgöl'ün kaynaklara göre buzul tür özellikli bir göl olması düşünülerek ve genel olarak gölde yapılması gereken 'Çevresel Parametreler' e esas teşkil edecek çalışmalar ve hususlar Őunlardır:

Gölün net olarak genişliği-uzunluğu ve derinliği ölçülmelidir. Yıllık ortalama su sıcaklığı (°C), göl suyunda çözünmüő oksijen miktarınının (mg lt-1), gölün gözelerden ve yağan yağmur ve kardan gelen su dolayısıyla göle dolmakta olan suda çökmeyen yani süspanse halde askıda kalan yaklaőık bir mikron büyüklüğünde

veya daha büyük olan küçük katı maddeler ölçümü olarak askıda katı maddeler ölçümü yapılmalı (mg lt-1), Klorofil-a ($\mu\text{g lt-1}$), yıllık ortalama pH değerinin değişim değerlerini (gölün alkali mi yoksa asidik mi olduğu tespit edilmelidir), göl suyunun elektriksel iletkenlik değerinin (μS), Seki diski derinliği (m), yağmur ve kar sularının eriyerek göle ulaşması sırasında veya buzul erimeleri ile göle katı madde taşınıp taşınmadığının tespiti ile ne kadar su girdiğinin ve göl ayağı yani giden (kaybolan) suyun ne miktarda olduğu ölçülmelidir. Bu ölçümlerle birlikte gölün hacimsel olarak bir kaybının olup olmadığı tespit edilmelidir. Çakırgöl'ün morfolojisi ve batimetrisi, meteorolojik özellikler, iklimsel yapıya dair özellikler net olarak belirlenmelidir. Çakırgöl'ün meteorolojik özellikleri için hava sıcaklığı, nispi nem, yağış miktarı, rüzgâr hızı gibi klimatolojik elemanlar belirlenmelidir. Bu değerlerden gölün limnolojik ve hidrografik özellikleri belirlenmelidir. Yıllara göre derinlik kaybı belirlenmelidir. Çakırgöl havzasındaki su bitkileri ve genel bitkisel alanların haritası çıkarılmalı ve buna göre önlemler alınmalıdır. Yıllık ortalama hava sıcaklığı belirlenmelidir. Ortalama nispi yıllık nem oranı grafiği oluşturulmalıdır. Nem ve yağmur yağış grafikleri çizilmelidir. Göl etrafındaki nemcil bitkiler belirlenmeli ve yosunlaşma varsa tespit edilmelidir. Çakırgöl içinde varsa canlı varlıkların türleri ve yaşamsal özellikleri belirlenmelidir. Göl tabanının toprak niteliği hassas cihazlarla zarar verilmeden ölçülmeli. Alg patlamalarının olup olmadığı tespit edilmelidir. Yıllık ortalama yağmur yağış miktarı ile rüzgâr yönleri belirlenmelidir. Göl seviyesinin aylara göre seviyesi yıllık bazda grafikleri çizilmelidir. Göl seviyesinin değişim nedenleri raporu hazırlanmalıdır. Su giriş debileri ölçülmelidir. Her gölün kendine özgü bir bakım modeli olduğu unutulmamalıdır. Buzul türü göllerin bakımı daha da farklıdır buna Glasyoloji ilmi denilir. Uluslararası tavsiyeler dikkate alınarak Gümüşhane'de yer alan bütün göllerin (Artabel, Limni, Edire, Çakırgöl ...vs) bakımı için gerekirse 'Gümüşhane Gölleri Araştırma ve Bakım Ekibi' adıyla bir kurul kurulmalı, fauna ve folaraları tescil edilmelidir, uydular ile göller periyodik olarak gün gün takip edilmeli ve raporlanarak sonuçları doğal yaşam gereği olarak değerlendirilmelidir. Göller için en büyük tehlike olan insanların kullanımına ait zarar vermesine ait hususlar ortadan kaldırılmalıdır.

Çakırgöl'ün adlandırılmasına dair yöremizde birçok söylence de vardır. Anadolu'da Çakır adı çok açık renk ve parlak gözlere sahip insanlara verilir, gözleri mavi olanlara da çakır gibi adlar takılır. Gümüşhane'deki Çakırgöl adı da bu nedenle sularının mavi olması berrak sulara sahip olması ve ayna gibi parlayan ve dağın aynası olması dolayısıyla verildiği veya yukarıda yazdığımız hususlar kapsamında adlandırılmasının yapılmış olduğu anlaşılıyor. Ayrıca 'çakır' bir kuş türü olarak Türklerde 'doğan benzer yırtıcı bir kuş' olarak da bilinir. Falconidae ailesine ait olan doğan kuşlarının Tanrı Dağlarından Altay Dağlarına kadar yükseklikteki dağlarda yaşadığını da not etmekte yarar vardır. Bölgede yapılacak fauna çalışmaları içerisinde araştırılması gerekir. Kulağa bazen 'kar suyu kaçması' yararlı olabilir.

Eskiden bucak merkezi olan ancak günümüzde Gümüşhane iline köy statüsünde bağlı bulunan Çakırgöl'ün de Çorak Köyü üzerinden bağlı bulunduğu yaylaları ile ünlü Yağmurdere yerleşimindeki bölgede bulunan yaylalar **Hatuniye Yaylaları** olarak bilinir. Osmanlılar zamanında 'hatun' unvanı yüksek makamdaki kadınlara ve hakan eşlerine verilen unvan olarak bilinirdi. **Bu yaylaların önemi ve Hatuniye olarak adlandırılmasının nedeni bu yaylalardan 105 tanesinin Fatih Sultan Mehmet'in vakfiyesi 36 tane yaylanın ise Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi adına vakfiyesi olmasıdır. Bu vakfiyelere ait yaylalar acilen tescil edilmelidir. [2]** Bütün bu değerlendirmeler bize, Trabzon'un Çaykara ilçesindeki Uzungöl adlı tabiat harikasının yerleşimine ait yukarıda bahsettiğimiz konuların araştırmaların incelenmelerin sonuçları olarak yapılan bir araştırmaya göre 61 yıl sonra ortadan kalkacağı ve yok olacağı şeklindeki sonuçları dikkate alınarak çalışma yapılması gereği ve öncelikle ve acil olarak daha önce birçok kez yazdığımız üzere bu bölge için Çakırgöl-Yağmurdere-Gümüşhane aksı üzerinden yol bağlantıları ve bölgedeki önemli merkezlere ulaşımın standartlara uygun şekilde – çevre duyarlılığı ön plana alınarak – modern bir karayolu yapılması gereği bulunmaktadır.

DİPSİZ GÖLÜN ÖNCESİ (TAŞKÖPRÜ YAYLASI – GÜMÜŞHANE)

Trabzon'un Çaykara ilçesinde bulunan Uzungöl'ün 61 yıl sonra ortadan kalkacak olmasının bilimsel bir araştırmaya göre il plakasına tesadüf etmesi gibi bir sonuca dair yapılan bu bilimsel değerlendirmeye karşın inşallah ve umarız ki Gümüşhane ili sınırları içinde de bulunan Taşköprü Yaylası'ndaki Dipsiz Göl'ün başına gelenler gibi Gümüşhane plaka numarası gibi masmavi sularıyla ayna gibi parıldayan yukarıdaki grafik çizimde ölçüleri verilen sırtüstü kundağında uyuyan bir bebek görünümündeki sularının çekildiğine bölge halkının da şahit olduğu Çakırgöl'ün de 29 yıl (!) sonra ortadan kalkması ve yok olmasına şahit olunmaz.

[3]

NOT: Bu yazı bölgedeki doğa ve arkeolojik değerlerini iyi bildiğimiz bir konuda bu değerlerin korunması ve gelecek nesillere yaşanabilir bir ülke bırakılması ve bilimsel çalışmalar yapılması amacıyla kaleme alınmıştır. Yazıdan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Yazının ana resmi ÇAKIRGÖL dür.

ARKEOTEKNO

[1] <https://karadeniz.gov.tr/cakir-gol/>

[2] Trabzon Tarihi, M. Goloğlu, sayfa. 38 den aktaran S. Özcan San

[3] <http://www.egejfas.org/tr/pub/issue/5023/68309>

Kaynak link:

https://www.arkeotekno.com/pg_807_gumushane-fatih-sultan-mehmet-ve-kanuni-sultan-suleyman-vakfiyesi-hatuniye-yaylaları-ve-cakirgol